

70 שנה אחר פטירתו, לא שלטה רימה בגופו...

... מוסיף ומספר עד הראיה:

יום אחד לאחר תפילת שחרית, ניגש ראש הישיבה דאז, הגאון רבי אלחנן קונשט זצ"ל אל המשגיח, הג"ר אייזמן שליט"א, ואמר לו, שבאותו יום אמורים להביא לקבורה בארץ ישראל את עצמותיו הקדושות של ה"סבא" קדישא מנובהרדוק זצ"ל, והוסיף שהוא מתלבט אם להתיר לבחורים להשתתף בהלויה ובהספדים שייערכו לאחר מכן. המשגיח שליט"א הביע את דעתו בענין זה לשלילה עקב ביטול התורה שייגרם, ואף נימק את התנגדותו בכך שלאחר תקופה של שבעים שנה שחלפו מאז פטירתו של ה"סבא", הרי שגופו הקדוש כבר אינו קיים, ובכגון דא אין חיוב לבטל תורה (כמובן - כך הוסיף - אילו היה גדול הדור נפטר עתה, היה המצב שונה והיה חיוב על כולם ללוותו).

ר' אליהו זצ"ל שהגיע לירושלים להיות בין המלווים והמספידים, שנוכח היה בדו-שיח שבין ראש הישיבה והמשגיח, אמר: אין בליבי כל ספק שעצמותיו הקדושות של ה"סבא" קיימים עדיין בשלימותם. ודברים קל-וחרמר הם: מעשה בחייל יהודי בצבא רוסיה שמסר נפשו על איסור מאכלות אסורים וכל זמן היותו חייל נמנע מלהכניס לפיו כל דבר טמא וטרף. מעטים מחבריו ידעו זאת. יום אחד גילה אחד מיודעי סוד זה את הדבר למפקד. המפקד שהיה אנטישמי גדול, חרה אפו וציווה על חייליו להאכיל את ה"סרבן" במרק עוף. החייל היהודי, כמובן סירב. התפתחה תיגרה, עד שבכוח שפכו החיילים את המרק לפיו של החייל היהודי, תוך שהוא פולטו בכל כוחו. המחזה נמשך, עד שלמרבה הצער, הוא נחנק ומת. הרבנים באותה סביבה פסקו שהוא מת מצוה ויש לקבורו כיהודי לכל דבר, עד שהנסיבות יאפשרו להביאו לקבר ישראל.

שנתיים ימים חלפו, שנתיים ימים של ביורוקרטיה רוסית. לבסוף הובא החייל לקבר ישראל.

וראה זה פלא: כאשר פתחו את קברו, נמצא גופו שלם, כאילו זה עתה נפטר. סיבת הדבר - אמר ר' אליהו באותו מעמד - היא משום שמסר

נפשו על קדושת ה'. ואם זכה לכך אותו חייל - הוסיף ר' אליה - על אחת כמה וכמה ה"סבא" מנובהרדוק, שכולו קדוש היה וכל ימיו קידש שם שמים, אצלו ודאי שלא תשלוט הרימה. לנוכח הדברים החליטו ראש הישיבה זצ"ל והמשגיח שליט"א לתת לתלמידים יד חופשית להחליט כטוב בעיניהם.

ניבא ר' אליה וידע מה ניבא: לפני מסע ההלויה, בעת שהוציאו את גופתו הקדושה של ה"סבא" מארגז המתים כדי לעוטפה בטלית כנהוג, גילו העוסקים במצוה, שאכן צדק ר' אליה: הכל היה שלם במלואו, מלבד אצבע אחת ברגלו שהיתה חסרה, ויתכן שהיתה חסרה עוד בחייו. והמפליא יותר מכל: פניו הטהורות של הצדיק היו שלימות לחלוטין, כאילו נפטר באותו היום. הסיבה לכך - אמר ר' אליה - היא שבפיו ובפניו הוא קידש כל ימיו שם שמים בשיעוריו ובשיחותיו המסוריות.

חסד של אמת נוסח תומרקין...

השמאל הישראלי מעולם לא התכוון לכבודו של הגשש
הבדואי. אם התרבות הישראלית היתה רוצה באמת להנציח
את גיבורה - עמוס ירקוני, הרי יש לה דרכים משלה. היא
אינה זקוקה לטמון יהודים ליד קברו. איך להנציח? ישנן
דרכים רבות. למשל? אפשר לקחת את המת וליצוק לו גבס על
הפנים. אם הפה נשאר פתוח, פשוט דופקים על הסנטר,
בשביל לסגור לו את הפה. כך יוצקים פסל נפלא. זה יועמד
אחר כבוד, בפנתאון "גבורי ישראל". כך הם היו נוהגים לו
חפצו ביקרו.

אני מתנצל בפני הקוראים על הרעיון הוולגרי המזעזע. לא, אין
זו כוונתי. אם היה נעשה כך למת, יהודי או בן דת אחרת,
הייתי שופך כאן דיו של אש וגופרית. אלא שהרעיון אינו
מקורי. בעתונות סוף השבוע, צוטט הפסל יגאל תומרקין. היה
זה בראיון רחב יריעה. קבל עם ועדה, הוא חשף טפח
מצפונותיו. יתכן שבענין זה, רב הנסתר על הנגלה. יתכן שזהו
רק מקרה בודד מיני רבים, שניתן לו פומבי. מתוך הראיון:
"אני גם יצקתי את ראשו של ש"י עגנון מגוויתו, לפי בקשתו
של גרשום שוקן. כשעגנון נפטר ב-68 או 69, באתי ל"קפלן"
לחדר המתים, ויצקתי לו גבס על הפנים. בנו שיתף פעולה
בשמחה. הבת, אני חושב, התלהבה פחות. אני הרגשתי שיש
פה צ'אנס יחיד. עוד דפקתי לו על הסנטר, בשביל לסגור לו את
הפה."

אתה מדבר על זה באופן לגמרי טכני.
זה לא עשה לך כלום? "לא. גם כשראיתי את אמי המתה, זה
לא עשה לי כלום..."

מתי בכית בפעם האחרונה? "לפני כשנה, כשהכלב שלי,
סקיפיו, מת בגיל 14. הוא היה חבר שלי עד הסוף..." סוף
ציטוט.

חסד של אמת

רבי אברהם אליקים געציל שיף (תרנ"ז-תשמ"ו) שניהן כרב ברודניק אשר בגליציה, ובל"ו שנותיו האחרונות בירושלים - מספר בספר זכרונותיו, אודות גילגוליו בשואת אירופה ובערבות סיביר. בין היתר מספר על מעשה פלאי שחזה במועיניו:

בהתגוררנו בגלות סיביר, לימים הצטרף אלינו רבי מנחם רויטמן, הרב מקרשוב. לאחר מספר חודשים, באחד מימות החורף, חלה הרב, ואושפז בבית החולים אשר בעירנו טומסק. בתוך כותלי בית החולים עצמו, קפא החולה מקור, ושבק חיים לכל חי. הידיעה הגיעה אלינו ביום ראשון בבוקר. הלכנו אני ועוד מכר אחד מיד לבית החולים לטפל בו, ואילו בן הנפטר ואדם בשם מר צוקר, הלכו לבית העלמין שבעיר וחיכו שמה. בהגיענו לבית החולים, לא היה מסוגל מלווני לטפל במת, שהפך בינתיים לגוש קרח גדול, וברח מיד לביתו. אני איפוא, נותרתי יחידי, ולא ידעתי לשית עצות בנפשי, כיצד להוציאו בכוחות עצמי ולהעלותו על העגלה.

שינסתי מותני, ובכל כוחותי הנחתי את הנפטר על העגלה, והובלתי אותו מבית החולים עד בית העלמין הישן, מהלך חמשה ק"מ. שם טיהרנו את המנוח כדין, ולאחר מכן הובלנו אותו לבית הקברות החדש, הנמצא ממש במדבר שממה. לא רואים שם בית לא שדה ולא בעל חי. הצטיידנו במוט ברזל חד באורך כשני מטר. במוט זהנסנו לכרות את הקבר.

גובה השלג שהספיק להפך לקרח, הקשה יותר מברזל, היה שני מטר. את מוט הברזל שעמנו, היינו נועצים בכוח לקדוח בקרח. בכל פעם שנעצנו את הברזל בקרח, היו ניצוצי אש מתנוצצים מבין הברזל והקרח. אני וחברי מר צוקר התחלפנו בעבודה. כשאחד התעייף מהעבודה הקשה, היה מתחלף עם חברו. בנו של הנפטר היה חלוש מאד, ולא היה מסוגל אף להרים פעם אחת את הברזל. כך, שכל העבודה הקשה הזו התחלקה בין שנינו בלבד.

"שימו לב אל הנשמה"...

באוכל ובשתיה לא הצטיידנו, והעבודה המאומצת הזו התישה את כל כוחותינו. היינו בתוך מדבר שממה, ואף טיפת מים לשתות לא השגנו. לעומת זאת, טיפות זיעה נפלו על פנינו בשפע, עד שהבגדים שעלינו נרטבו, והקור האיום והרוח החזקה חדרו היטב לעצמותינו...

כך עבדנו ועבדנו בקדיחת הקרח, במשך כל היום ומעט מהלילה. השעה כבר 10 בלילה, ולא עלה בידינו לחפור אלא חמשה עשר ס"מ בלבד... לא ידענו מה לעשות. פרצתי בבכיה ונשאתי כפי לשמים בתפילה: רבונו של עולם! עמלים אנו לעשות רצונך לגמול חסד של

אמת. עובדים אנו כבר 14 שעות, ולא הצלחנו לקדוח כמעט כלום. להשאיר את ה"מת מצוה" במדבר ולשוב לביתנו - אי אפשר הדבר. להשאר וללון כאן כל הלילה, ולהחליף כוחות למחר - כולנו נמות בקור הנורא. להחזיר את המת העירה - גם כן אי אפשר, כי העגלה שהבאתי בה את המת נלקחה תיכף ומיד חזרה לבית החולים. "הבט ימין וראה ואין לי מכיר, אבד מנוס ממני אין דורש לנפשי..."

לפתע פתאום התרחש הנס. והנה בחושך הלילה, במדבר ההוא, שני אנשים בדמות גויים, באים ומתקרבים לעברנו עם אתים בידיהם. הגם שידענו שעם אתים אי אפשר לחפור בקרח הנורא הזה, בכל זאת בלית ברירה פנינו ושאלנו אותם: התוכלו אולי לעזור לנו בחפירת הקבר? האלמונים השיבונו בחיוב, ומיד מבלי לשאול על מחיר שכר עבודה, החלו במלאכה. וראה זה פלא, לא חלפו עשר דקות, הקבר כבר היה כרוי לגמרי...

השתוממנו והרהרנו בלבנו: אנו עובדים במוט ברזל חד במשך 14 שעות, ולא הספקנו יותר מ-15 ס"מ. ואילו הם, עם אתים בלתי חדים, הספיקו בעשר דקות לחפור חפירה עמוקה של קבר בתוך האדמה...? שאלתי אותם: כמה מגיע לכם שכר עבודה? השיבו: ארבעים רובל. באותה תקופה סכום זה היה פעוט מאוד, במחיר זה אפשר היה לקנות רבע ק"ג לחם. שובהתפלאתי: איך מסכימים ליטול סכום זעום כזה שהוא כמעט חנם, הרי לו היו דורשים מאתנו מאות רובלים, היינו משלמים להם ברצון רב.

תיכף ומיד קברנו את המת בכבוד. כסינו את הקבר הטרי וחזרנו שלשתנו העירה דרך של 15 ק"מ. בדרכנו לא חדלנו מלהשתומם: מי הם האנשים הללו? כיצד באובחושך לילה ואפלה במדבר שומם? בעונת החורף, שלא מסוגלת האדמה לעיבוד לחרישה באזור קרח זה, מי בכלל מסתובב עם את בידו? עד היום אין בידינו לפענח חידות אלו...

זאת ועוד. לאחר עבודה מאומצת כזו, עם בגדים רטובים מזיעה, בעת קור איום ובלב מדבר - לא האמנו שנוכל מחר לקום בריאים על רגלינו, מבלי להצטנן לפחות. אכן, שומר מצוה לא ידע דבר רע. למחרת בסייעתא דשמיא עמדנו כולנו בריאים ושלמים!